

Motion till riksdagen 2005/06:L332

av **Tasso Stafilidis m.fl. (v)**

Konsumentvägledare, budget- och skuldrådgivare

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utreda möjligheten att ge Konsumentverket i uppdrag att tillhandahålla och organisera konsumentvägledare i kommunerna.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring i skuldsaneringslagen (1994:334) som innebär att möjligheterna att bli beviljad skuldsanering förbättras samt att skuldsaneringsförfarandet förenklas och görs snabbare.

Kommunal konsumentvägledning

Kommunal konsumentvägledning förekommer i cirka 260 av landets 290 kommuner. Verksamheten är frivillig och varierar därför mellan de olika kommunerna när det gäller innehåll, omfattning och organisation. Det förekommer även att flera kommuner har en gemensam konsumentvägledning.

I den nu gällande handlingsplanen för konsumentpolitiken (prop. 2000/01:135) har riksdagen slagit fast att alla människor i landet bör ha tillgång till lokal konsumentvägledning av hög kvalitet. När handlingsplanen skrevs rådde det en positiv uppåtgående trend där antalet kommuner som tillhandahöll konsumentrådgivning ökade. Enligt Konsumentverkets årliga lägesrapport är den positiva trenden dessvärre nu bruten (Ds 2004:51 s. 113 f). Den lokala konsumentvägledningens uppgift är att hjälpa dem som behöver ett extra stöd för att hävda sin rätt som konsument inför ett köp eller när någon vara eller tjänst ska reklameras. En lika viktig del av konsumentvägledarnas arbete är att sprida information om lagar och regler till allmänhet, skolor och företag. Att ett sådant förebyggande arbete bedrivs kontinuerligt är något som både den enskilda konsumenten, näringsidkaren och samhället vinner på. En konsumentundersökning som genomfördes våren 2004 av TNS Gallup på uppdrag av Jordbruksdepartementet visar att den kommunala kon-

Fel! Okänt namn på

sumentvägledningen är samhällsekonomiskt lönsam (Ds 2004:51 s. 113). För att kunna ställa krav på varor och tjänster är det viktigt att ha kännedom om vilka rättigheter man har som konsument.

I dagens samhälle är vi alla konsumenter men inte alltid på lika villkor. Konsumenterna förlorar cirka 20 miljarder kr. per år till följd av bristande upplysning och dåliga köp. Värst drabbas redan utsatta grupper av konsumenter som låginkomsttagare, arbetslösa, ungdomar och ekonomiskt svaga grupper av pensionärer och invandrade. För ett hushåll med låg disponibel inkomst, t.ex. för en ensamstående kvinna med barn, får ett köp av en produkt eller tjänst som visar sig vara ett dåligt val mycket större konsekvenser än för en familj med hög disponibel inkomst. Under de senaste åren har åtgärder i form av engångssatsningar och utvecklingsprojekt vidtagits för att stärka den lokala konsumentrådgivningen. Dessa initiativ är lovvärda men det krävs mer långsiktiga satsningar för att utveckla en konsumentvägledning som kan komma alla konsumenter till godo. Konsumentvägledningens arbete är av stor vikt eftersom det tillsammans med den kommunala budget- och skuldrådgivningens insatser kan förebygga att människor fastnar i livslånga skuldfällor.

Vänsterpartiet anser därför att det är viktigt att den kommunala konsumentvägledningen får möjligheter att arbeta uppsökande för att på så sätt kunna nå de mest ekonomiskt utsatta hushållen som har det största behovet av rådgivning. Ett sätt att stärka den lokala konsumentvägledningen är att ge Konsumentverket i uppdrag att tillhandahålla och organisera konsumentvägledningen i kommunerna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Budget- och skuldrådgivning

Sedan 1994 är kommunerna skyldiga att erbjuda sina invånare skuldrådgivning (1 § skuldsaneringslagen [1994:334]). I de kommunala skuldrådgivarnas uppgifter ingår, förutom att ge råd och anvisningar till skuldsatta personer, att bistå i ärenden om skuldsanering. Budget- och skuldrådgivarnas arbetsuppgifter är framför allt inriktade på att ge klienten en översikt över sina skulder och kontroll över sin vardagsekonomi.

Många personer som söker hjälp och stöd hos den kommunala skuldrådgivningen upplever sin situation som kaotisk. Det är vanligt att den stora skuldsättningen har lett till en ond cirkel där den skuldsatta personen inte ens orkar öppna den post som kommer från inkassoföretag och Kronofogdemyndigheten. Det handlar ofta om personer som inte förmått betala sina räkningar till följd av oförutsebara händelser som arbetslöshet, långtidssjukskrivningar etc. Det är främst hushåll som saknar ekonomiska marginaler som hamnar i skuldfällan. Ofta är det personer som tidigare varit näringsidkare som råkar illa ut. Konsumtionskrediter är en vanlig orsak till överskuldsättning. Många kreditinstitut beviljar snabba lån med mycket höga räntor, t.ex. telefonlån och kontokrediter. Många överskuldsatta har även offentligt rättsliga skulder som t.ex. obetalda fordringar på underhållsstöd (Konsumentverket, PM 2003:04).

De allra flesta överskuldssatta personer vill göra rätt för sig men ges inte den möjligheten av samhället.

I vår motion om s.k. evighetsgäldenärer lägger vi fram ett antal förslag till lagstiftningsåtgärder som syftar till att hjälpa de människor som fastnat i skuldfällor som de inte kan ta sig ur. En övermäktig skuldbörda och en livslång indrivning innebär ofta att gäldenären tappar vilja och förmåga att sköta även andra förpliktelser. Överskuldssättningen leder till en ond cirkel där den skuldsatta personen får svårt att t ex teckna ett hyreskontrakt, skaffa telefonabonnemang osv. En evighetsgäldenär får aldrig någon möjlighet att delta i samhället på samma villkor som personer som inte är överskuldssatta. Överskuldssättning leder till ökad risk för social utslagning. I såväl internationell som nationell forskning har man sedan länge kunnat etablera säkra samband mellan fattigdom och psykisk och fysisk ohälsa samt ökad dödlighet (Konsumentverket, PM 2003:04, se utlåtande av R. Ahlström, bilaga 7). Visserligen finns det redan nu möjlighet att ansöka om skuldsanering (enligt lag [1994:334]) men det är långt ifrån alla gäldenärer som uppfyller de villkor som gäller för att ansökan ska beviljas. Enligt skuldsaneringslagen ska gäldenärens insolvens i princip aldrig beräknas kunna upphöra för att skuldsanering ska beviljas. Kraven är alltså mycket högt ställda.

Vidare är skuldsaneringsförfarandet komplicerat rent administrativt. Den nuvarande regleringen innebär vidare att det inte lönar sig för den person som blivit beviljad skuldsanering att arbeta under tiden som skuldsaneringen pågår. Skuldsaneringsutredningen presenterade under hösten 2004 sitt betänkande "Ett steg mot ett enklare och snabbare skuldsaneringsförfarande" (SOU 2004:81). Vänsterpartiet anser att betänkandet innehåller många bra förslag till ändringar i skuldsaneringslagen.

Vi anser att det är av stor vikt att skuldsaneringsförfarandet effektiviseras, förbättras och tillgängliggörs för fler skuldsatta personer. I kombination med våra förslag om stärkt förebyggande verksamhet inom den kommunala konsumentvägledningen samt ändringar i den civilrättsliga lagstiftningen (se vår motion om s.k. evighetsgäldenärer) menar vi att ett snabbare och enklare skuldsaneringsförfarande kommer att vara till stor nytta för och förbättra livsvillkoren för flertalet av de personer som i dag är överskuldssatta.

Regeringen bör därför snarast återkomma med förslag till ändringar i skuldsaneringslagen (1994:334) som innebär att möjligheterna att bli beviljad skuldsanering förbättras samt att skuldsaneringsförfarandet förenklas och görs snabbare.

Stockholm den 28 september 2005

Tasso Stafilidis (v)

Rossana Dinamarca (v)

Siv Holma (v)

Alice Åström (v)

Mats Einarsson (v)

Rolf Olsson (v)